

УДК 347

А. О. Мілевська
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Університету державної фіскальної служби України

Д. М. Ліхтанська
студентка V курсу
Університету державної фіскальної служби України

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ В УКРАЇНІ

У 2014 році Україна вирішила змінювати політику для того, щоб увійти до Європейського Союзу, особливу увагу отримало питання реформування судової системи. Як один з аспектів цієї реформи було поставлено питання про доцільність існування в нашій країні інституту приватних виконавців судових рішень та рішень інших органів влади. Після дискусій, які тривали не один рік, 14 серпня 2015 року Президентом було ініційовано і визначені як невідкладні Проект Закону України «Про органи і осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів» [2] і Проект Закону України «Про виконавче провадження» [3]. Аж після року доопрацювання були прийняті Проект «Про органи і осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів» і Проект Закону України «Про виконавче провадження», 2 червня 2016 року Верховною Радою України. 2 липня їх підписав Президент України, внаслідок чого в цій дискусії було поставлено крапку. Після чого в Україні з'являється змішана система виконання судових рішень та рішень інших органів, що актуалізує проведення наукових досліджень у даному напрямку.

Метою статті є дослідження проблематики запровадження та функціонування інституту приватних виконавців в Україні, визначення вимог до приватних виконавців, які встановлені законодавством України, а також можливих наслідків запровадження змішаної системи примусового виконання рішень на території України.

Виконавче провадження розглядалось досить уважно в різні часи. Питання інституту приватного виконавця розглядалось частково чи опосередковано в працях А. Авакяна, А. Авторгова, В. Афанасьєва, О. Бандурки, Р. Ігоніна, М. Гурвича, М. Юкова, В. Кузнецова, М. Треушнікова, В. Шерстюка, Д. Притики, В. Сухонос, С. Фурса, В. Чернадчук, С. Щербак, В. Щербини та інших науковців.

У національній юридичній теорії і практиці сформувалися дві точки зору на інститут приватних виконавців. Одні доводять, перш за все, тимчасовість його впровадження, інші наполягають на необхідності його існування в нашій країні [1, с. 10–12].

5 жовтня 2016 року вступив в силу новий Закон України «Про органи і осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів», який передбачає зовсім нову процедуру проведення виконавчих проваджень в Україні та запровадження інституту приватних виконавців. В основу реформування системи виконання судових рішень покладено два основних нормативно-правових акти, а саме Закон України «Про виконавче провадження» від 21.04.1999 № 606-XIV та Закон України «Про органи і осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів» від 02.06.2016 № 1403-VIII.

Щодо першого Закону, то він є еволюційним, а от революційним можна назвати другий, оскільки вводиться новий інститут приватних виконавців.

Інститут приватних виконавців повинен запрацювати в першій половині 2017 року. Поява приватних виконавців зумовлена наявним катастрофічним станом у сфері примусового виконання судових рішень в Україні. Неefективна побудова роботи державної виконавчої служби, панування агресивного бюрократизму, надвелике навантаження на окремо взятого державного виконавця в сукупності з мізерною зарплатою призводять до того, що за різними даними, як мінімум, 60% виконавчих документів, які надходять зараз до органів виконавчої служби, відправляються у довгу чергу з чіткою перспективою не бути виконаними ніколи. Зрозуміло, що такий стан речей породжує масштабну корупцію в цій сфері.

Якщо звернутись до практики виконання рішень в зарубіжних країнах, можна дійти висновку, що приватні виконавці не є українським «ноухау». Майже вся Європа працює або за змішаною системою, або за системою приватного виконання, або державною системою. Наприклад, у Прибалтійських країнах (Латвія, Литва, Естонія) після переходу на приватне виконання (див. мал. 1) показники виконаних рішень збільшилися вдвічі, при цьому показник корупції знаходяться на середньому рівні (див. мал. 2).

Також є ряд країн, в яких в системі виконання рішень працюють тільки державні службовці (Норвегія, Швеція, Фінляндія), вони спроможні забезпечити суспільство належним і ефектив-

не менше 1 тисячі мінімальних розмірів заробітної плати станом на початок відповідного календарного року.

Тобто без укладання договору страхування цивільно-правової відповідальності (а сума цієї страховки не мала) приватний виконавець не зможе виконувати свою роботу. Необхідною умовою здійснення такої діяльності є подача до Міністерства юстиції України даного договору страхування, оскільки ці дані безпосередньо вносяться в Єдиний реєстр приватних виконавців України. Також якщо розмір стягування перевищує розмір, визначений договором страхування цивільно-правової відповідальності, то приватний виконавець не має права проводити таке стягнення до тих пір, поки сума страхування не буде вища.

Наступна вимога – офіс. У даному випадку цю вимогу законодавці запозичили в Законі України «Про нотаріат», оскільки приватний виконавець зобов'язаний організувати офіс у межах виконавчого округу, також повинен забезпечувати належні умови для здійснення своєї діяльності, а саме: прийому відвідувачів, зберігання, в тому числі в сейфі, документів, печаток, штампів, товарно-матеріальних цінностей та архіву приватного вико-

навця, збереження професійної таємниці, а також повинен бути захищеним від несанкціонованого проникнення. Якщо ж в офісі працює більше одного виконавця, то діяльність вони повинні здійснювати одночасно, окремо та незалежно від інших приватних виконавців.

Також, як і нотаріуси, юристи, адвокати, судді, приватний виконавець може мати помічника, який працює на основі трудового договору і має вищу юридичну освіту на нижчу першого рівня, тобто студенти-магістри можуть вже отримувати стаж роботи, що є великим плюсом, оскільки в багатьох інших видах юридичної діяльності помічником можна стати лише після отримання другого рівня юридичної освіти.

Винагорода приватного виконавця складається з основної та додаткової, яка сплачується або у фіксованій сумі, або у відсотковій, та встановлюється Кабінетом Міністрів України. Фіксована сума сплачується вже після виконання рішення, а от відсоткова стягується з боржника разом із сумою, що підлягає стягненню за виконавчим документом. Додаткова винагорода передбачає собою суму коштів за одну окрему дію, яку треба вчинити виконавцю, або ж така винагорода може

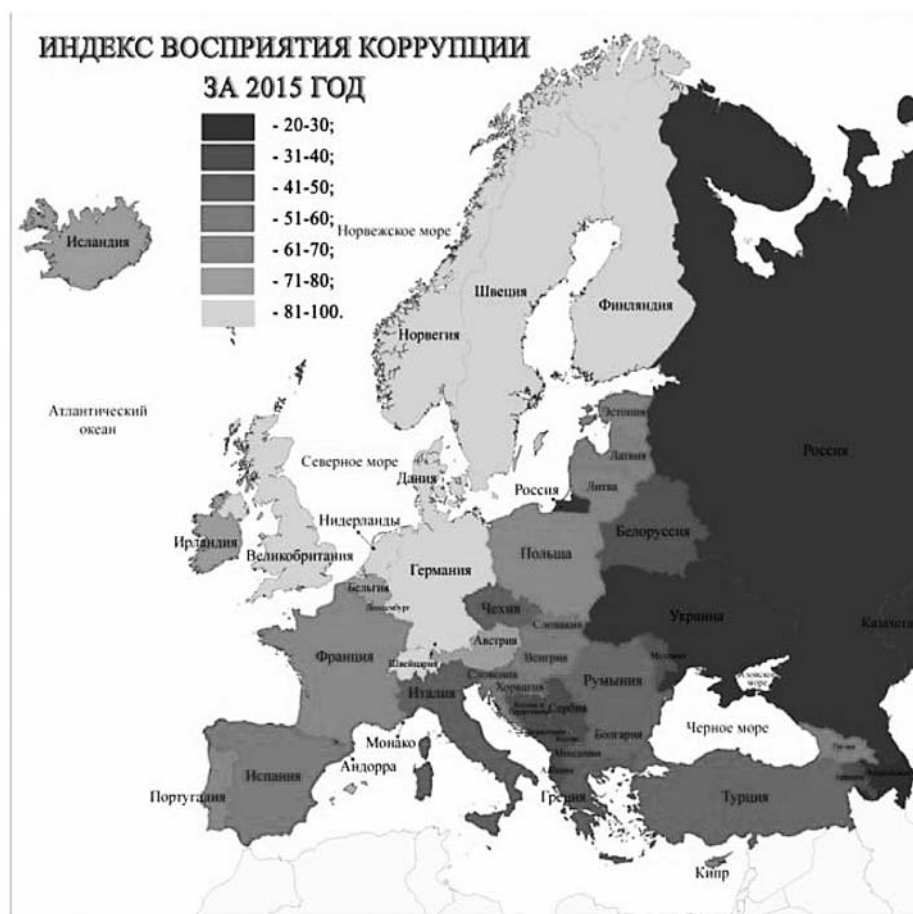

Рис. 2. Рівень корупції в країнах світу за 2015 рік, де 0 – корупція максимальна, 100 – корупція відсутня, складено авторами за [6]

платитися за весь період стягнення за окремі дії виконавця, але такі дії повинні бути пов'язані з виконанням рішення.

Отже, виходячи з вищесказаного, ми можемо зробити висновок, що інститут приватних виконавців повинен зменшити навантаження на служби державних виконавців, оскільки основною метою даного нововведення є саме необхідність розвантажити державних виконавців, та прискорити і збільшити кількість виконаних рішень.

Змінюється тільки «ціна питання», тобто якщо особа має кошти для сплати винагороди для швидшого виконання рішення, то вона звернеться до приватного виконавця. У даному випадку зацікавлені будуть банки, юристи, підприємства, установи, організації середнього та великого бізнесу, але якщо грошей в особи немає, то вона змушена буде чекати деякий час, поки державний виконавець візьметься до справи.

Також до кінця незрозуміло, хто буде слідкувати за приватним виконавцями та за ходом виконання рішення, мається на увазі, якими обмеженнями приватний виконавець наділений у здійсненні стягнення з боржника та чи не буде цей Закон України «Про органи і осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів» правовим актом для рейдерства, оскільки всі існуючі колектори негайно стануть приватними виконавцями та почнуть виконувати законодавчі норми Закону, при цьому повністю порушуючи права та свободи громадян України.

Загалом, на нашу думку, попри окремі недоліки нової редакції Закону України «Про виконавче провадження», в цілому дані зміни внесуть позитивні зрушення в процедуру примусового виконання рішень, хоча сам процес, на жаль, не відбудеться. Закон України «Про виконавче провадження» в новій редакції містить більше можливостей для забезпечення повного й належного виконання судових рішень, особливо зміни дали можливість співробітникам Державної виконавчої служби суттєвіше впливати на боржника (звісно, в рамках законності).

Література

1. Гошовський В. Приватні судові виконавці в Україні: примарні ілюзії чи реальні перспективи [Електронний ресурс] / В. Гошовський // Правовий тиждень. – 2009. – № 12-13(138-139). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.npp.com.ua/articles/comment/1616.html>.

2. Про органи і осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів : Закон України від 02.06.2016 року № 1403-VIII [Елек-

тронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>.

3. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.

4. Организация структура органов принудительного исполнения зарубежных государств [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://r86.fssprus.ru/organizacionnaja_struktura/?print=1.

5. Фраза развития [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://pravo.ua/article.php?id=100113571>.

6. Сайт Міністерства юстиції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <https://minjust.gov.ua/ua/news/48353>.

7. Corruption perception index 2015 [Electronic resource] // Transparency International. – Available from : <http://www.transparency.org/cpi2015>. – Viewed 01.07.2016. – Title from screen.

Анотація

Лихтанська Д. М. Перспективи запровадження інституту приватних виконавців в Україні. – Стаття.

Статті досліджується поняття «приватний виконавець» як категорія осіб, що виконують судові рішення; надано опис прав та обов'язків, які надані приватному виконавцю згідно з діючим законодавством України; виокремлено вимоги законодавства до приватних виконавців, а також розглянуто основний зарубіжний досвід приватних виконавців за територією України.

Ключові слова: приватний виконавець, вимоги до приватних виконавців, примусове виконання, судові рішення.

Аннотация

Лихтанская Д. М. Перспективы внедрения института частных исполнителей в Украине. – Статья.

В статье исследуется понятие «частный исполнитель» как категория лиц, выполняющих судебные решения; дано описание прав и обязанностей, предоставленных частному исполнителю согласно действующему законодательству Украины; выделены требования законодательства к частным исполнителям, а также рассмотрен основной зарубежный опыт частных исполнителей вне территории Украины.

Ключевые слова: частный исполнитель, требования к частным исполнителям, принудительное исполнение, судебное решение.

Summary

Lihtanska D. M. Prospects introduction of private enforcement in Ukraine. – Article.

The article examines the concept of «private enforcement» as a category of persons performing judicial decision describes the rights and obligations provided by private enforcement of current legislation of Ukraine, singled out the legal requirements to private enforcement, as well as the main foreign experience in private enforcement by area Ukraine.

Key words: private singer, claims to private enforcement, enforcement, judicial decisions.